

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Յ Ի Է Ր Ճ Ի Յ Ա Ս

ԻՒՂԻՒՆՃԻՒՒ ՍԵՆԵ

ՆՈՒՄԵՐՈՒ — 101 — 1981 — ՕՒՌԻՏՈՒ — 10 — 17 ՍԵՓԵՐ — 1978

ԲԵՆԶԵԼՍՊՈՒՆ

ՄԵՍԻՒՒՑԵԱԹ ՕԳՈՍՏՈՍ 10

Օսմանյան լեռանը	179 20
Ինկիլդ	193 30
Ֆրանսիայ	157
Իսրայել	161
Գարուն	29 30
Գրքեր	91 30
Պեշեք հարկերից եկամուտ	64
Խաղաղության թանգարան	74
Սեֆեր	
Գ. Ծառուկյանի համար	64
Սեֆերի հեղինակ	

ՀԱՎԱՍՏԻՍԱԾՐ ՄԻՒԹԵՆԵՎԱԻՅԵ

Օգոստոսի հազարեթի խիլաֆեթը բեռնակիրն է, որը վերջինս ներմուծելու շահագրգռված է իսլամական իրավունքների հազարեթի լինելով, որտեղ 4 երեսնասուներեք հազար հայեր, չեչևա, նեճի աղայնա ասիեր ետաղըմը օրտուղուն ագանձել պիտի արվի իտիք: Պու ճուճա կիւնիւ չեհադուէրի միւ շարաքէն հազարեթի, ատեթա տա կէր էլպիսէսի արգասարնա, վէ թիւ ֆէնկի էլինտէ պուլունտուղու սուրբեթտէ, սէլամըդ վադ թինտէ, քէն աի թապուրու սըրասընտա սէլամէ տուրուպ, իֆայի վաղիֆէ պիրէ, սիլքի ասիերիյէ պախը չէրէֆ պուլունտուղու:

— Օգոստոսի հազարեթի խիլաֆեթը բեռնակիրն է պուլունտուղու ճէն ներմուծելու իւլիւնճիւ Սուլթան Սէլիմ հազարեթի բերիմէլէրինտէն, չիմոխէ գատար պէշ Բատիշահ կէօր միւշօրան Գատրնէֆէնտի հազարեթի բիլէ միւլադաթը շահանէ պուլունտուղուն սըրնտան պաշգա, ճէն ներմուծելու Սուլթան Սաֆուլա խան հազարեթի բիլ Սուլթան Լարն սէրայլարն տախի թէշքիֆ պուլունտուղու զարնտան, զաթը միւլիւ քեանէլէրինտէն իւլէրէլէրինտէն կէշ տիքան սոնրա, ճարիլէլէրէ պախը շըլունմադ ատեթի աթիգէսի իւլըն, տայիլէ գաբուսունտան, թա արամ կեահը շահանէ պուլունտուղու տի վանիսանէլէրէ գատար, կիրան պէհա գիշմիր շալարը ետըլմաթը նիլէթ վէ թասմիսօլունմաշ իոնտէ, շու ուսուլ լի աթիգէն իսթիմալինտէն քեամիլէն սարքը նազար օլունմաթը, հազարեթի չէհինշահիլէրի թարաֆընտան թէքիտէն թէնպիհ օլունմաշ իտուկի, ծոնալ քը Գոսիանիլիօքը տա օգուլ մուշտուր:

— Գուրիէ տ'Օրիանտա ետըլը քաղընա կէօրէ, Եօնորատա մէլաու

տա, ճէն ներմուծելու Սուլթան Սէլիմ խան հազարեթի բերիմէլէրինտէն գալմա պիր թաղըմ զայիս միւլալէլէրաթ սաթըլմագտէ իմիշ:

— Կէշնէլէրտէ պէյան իթաիկի միւլիւլը, Բուսիա իմէրաթիսու հազարեթի սէյեհալմա շըգամադ օլունպ, վէ մահը հալին 17 սինտէ (). տէստայա կէլէճէկինտէն, թէպիր ու թէհինյէ զըմնիտա, ճանիպի սալ թանաթը Սէնիյէտէն, խարիճիյէ նէզարեթի ճէլէլի սի վէքիլ Սէնէմ մէա ճէմիլ պէշ հազարեթի պուլունտուղու կիւն օլ թարաֆա ալլիմէ իթ միշտիր:

— Իվրօպա ճիշ պիր միւլէնա հալաիս եօգ իսէտէ, Բամատա քի Ֆրանսիայ ասիերի կիւլոն նամ ժէնէրալը, Բամա զապիլիւ նազըրը Սէն սէնէօր Սէրօտուն պէյնիտէ վուգու պուլունտուղուն ուլընտուղուլը, Իվրօպա զապիլէթալարնա պիլիւ պիր սէրմայէ օլմագատարըլը:

Բաքա հազարեթի, Սէնսէնէօր Սէրօտուն ալլ իթմէք իսթմէտիկինտէն, Ֆրանսանըն հիտաթի արթմագտա օլտուղունտան, (Բիլիմ) Լա խիմալ նամ զապիլէթալէ չէյլէ ետըլը միշտիր:

— Իկէր Բաքա հազարեթի բերիմէլէրինտէն շու պուպտէ զուհուրէ կէլէն ինտա ճըլըղը սահիհ իսէ, ալլա կիւլալէնտէ տիքանէ պաշգա, մէմուլն տախի օլ մալըլը. իլթէ, օլ վադ իթմալէա, Ֆրանսա վէ պիլգաթ Բաքալը ի չին պիր իլիլք կիւնէլի տօղարադ, Բամա իթալէա գրալիլէթինէ բայի թախի օլունպ, Լաքօլի մէմալիլինտէ մաթըլ օլունտան ուլէ վուգու պուլունտուղու, վէ մէպուր օլարադ Բամատա պէրէմէքտէ օլան Ֆրանսիայ ասիերի, շու չըրմադ սօգագտան կէրի չէքիլմէյէ մէպուր օլունպ, վէ Բաքալըղ տախի ճիմանի հիւքիլմէթտէն գուրթարըպ, քէնտի մէմուրիլյէթի հաքըգատընտա իպգա գըլաբադ, անընըա Լեւտարան պէյնիտէ պուլունտան մէնֆուլթը զաթիլէ իտա տապընտան ֆէրազաթ իթաիլէճէք տիր:

Բամատա զաթէն Սէնսէնէօր Սէրօտուն իլէ մէնէրալ կիւլոն պէյնիտէ աշըրը մէրթէպէ ատալէթ մէվճուտ իլէն, եէնիտէն շու թէհուսիլ օլունտադ վուգուլթ տախի, Սէն սէնէօր Սէրօտ թարաֆընտան զուհուրա կէլիլշտիր, եանի, պիր Ֆը

րանսիայ նէֆէրի իլէ, պիր Բամա ժանտարմը պէյնիտէ պիր նէվի միւլալա զապիլէ պուլարադ, Ֆրանսիայ ետարալանըպ, Բամա իտաթախանէսի նէ կէսթի իլալուրաթտէ, օրանիլն հէքիմի, մէրգուլուն Ֆրանսիայ օլտուղուն կէօրէլէք, քէնտի զապիլէթանը նա խապէր կէօնտէրաիլի, Սէնսէնէօր Սէրօտուն մալիլ մալ օլմագին, անիլնտէ կիւլալէնիպ, մէրգուլ ճէքիմէ եօլ վէրմիլար:

— Ի հիսթանտա Բուսիա թմրաֆընտան վէ Սաճարիսթանտա Լեւ թմրիա թարաֆընտան, բօլիթիգաճա սէրպէսիլէթ սէվտարնտա իլէզէլէր տայիմա թաղէիլ օլունմագտէ իմիլէր:

— Ի հիսթանտան Սարալ չէհրինտէ յուլիս Չալէ, Ինկիլթէրա պաշգօնտարունա Ի հիլէր թարաֆընտան վէրիլէն բայիհա:

— Սարալ, Ինկիլթէրայա իթիթապէն:

— Պէն, եան Ինկիլթէ հալիսի, մարտիրոս օլմալէ իմիտարըմն գանլարըլա բարանըլ պիր մէմէքէթ օլտուղուն հալտէ, վէ էլէրի պաղը կէօլէրի ետալը օլարադ, տիքի տիրի մէլարա կէօմիլիլէ պիր էսիրէ տուլ գարըյա պէնիլէտիլիմ սուրբեթտէ, իլհուրը չիւքի իլիմէ թիմի ալէ ճագ սանալ սուհարմ, Սէնիլն ճըքիւր բիլլէթ Սէլիլիլինտաղալարնտան, վէ մէմալիլին զայրէթալալէրինտէն պիր զաթըն սէտալը, տէֆայի էվիլէտէ, զուլունմա թէաա տիլաթ վէ վաղիֆէսիլլիլ մէզարընտա կէօմիլիլէ օլուն Ի հիսթանտան տուտարըն ճէրպ իլէմիլ տիր:

— Պէն, Լըահա գալիլիմ իտուն իլէ մէլիսուն օլտուղուն հալտէ ֆէրեատա ֆիլգոնլար իլէտիմ, վէ Լըահ տախի պէնիլմ օլ ֆիլեատարըմա սէնիլն կիլպի վաճիլպիլ Իսթիլիլալ պիր էհալինիլ լիտանըյա ճէվապէ ինտիլթ պուլունտու. իմտի, շան ու չէրէֆին մէլիտ օլտուն եան Ինկիլթէ միլլէթի, միլթէլէքքիլմ սէնտէն եան Ինկիլթէրա: Պէնիլմ շունճա մարտիրոսը գլարըմտան սօնրա, պաղը վէ էպէ տիգալանլարըլա, սէնիլն իլիթիարըլըն, էրքէքէրին, վէ անլէրին զէվ ճէլէրի վէ չօլուն չօճուգլարըն իլլին, պիր սէրպէսիլլէթի գատիմէ, վէ պիր սէտաթիլ պիլիհայէ արղուսիլլէ տուալէր իտէրիմ, ինշա—Լէլահ, սէնիլն աղիլ համիլէրին տիր:

պէժի կ'օրհնայ, քէնուսի տախի ֆէլդէ էլ տաէ հիւսնիւ թէ վէճիւն հ վէ մուհապէթ կ'օսթէրմիւսէ, գաւ պուլ օրուհաճաղն րանի ֆարդ իւ լէ միշ տիր:

Միլէթիմիզ շիմօնէ գաւար, մէզէնպէս վէ միլէթիմէ սերպէսթ եաշամըշտը, վէ պուլտան սօնրա տախի սերպէսթ եաշամադ իսթէր, նէ Վէճիմ, նէ իսմուսն վէ նէտէ միլէթ ապիրնին, աթէշ, գրլըճ, վէ զուլուսն թէտաօրլէրի, վէ նէտէ, բաբալարըն վէ միսնապարըն, հի յէլ ու տէսիսէլէրի, տըրթ սերպէս թիլէթիմիզի ուսու թաուրամմիշ լար, վէ հէմուէ ունգէթաուրամմա յաճադարտը: Իսթէթ, Իսթիմի միլէթիմէ գան տէօրմիւշ, մալ ու րը զնն զայ իթմիշ, զամիլ օլմուշ, վէ հէր նէվի սիթէմ, հադարէթ վէ ապալէ թէ, եալընը պիլդէ ֆրէտար սերպէս թիլէթի իշին թաշամմիւլ իլլէմիշ տիր: Իէկէր, միլէթիմիզան շաւ մէհալէրէ շայան խաափէթ մ պուլուսն մայալարը պուլ կիւն սերպէսթ իլլէթ լէրինի գանլարըլա սաթըն ալան ի թալէալըլար կիլի, Գաթօլիք մէզ հէպիրնի գապուլ պիլլէ, Բարալըդ հիւքիւմէթի րուհանիլէսի, Բուս բաբալարը տէսթթլուզու, վէ Վ մէրիգա միսնապարըլը զալըմիլը վէ ինաաֆարըլըլը թաշլընուսէսի պուլ լուսնալը իսթ:

Սրբազան Պատրիարք Հայր միլէթիմիզ ալէհիմտէ, ուստէմ սէն տէ, Լըմէնի իշի տէմիմիտիր, սիւս բէճէկէ իւզ կիւն տիւր ու մէսէլինի տէր խաթըլ իսթէր, վէ Սահմանա դրասէրլէր, Էվլէլէր շէվլէրինտէն տիւ շիւլընրափր գըլտալլէ, եալընըլ սօֆուլար սէօլիւլլէ սիհրլէնաիկին տէն, ապա ուզաղը կէօրէմէտի, շիւմ տիտէն սօնրա պէշիթտէրլէ չօճուգըս րըն տախի, լիսանէ չըգարգըլարընտա իւք իսթիտա Սահմանադրութիւն լուզէթիլի թէլաֆիւզ իլլէմէսի ի շիւն, անտար պապալար թալաֆըն տան պիր զայրէթ վէ պիր սէպաթ, վէ Վալիս թարաֆընտան իսթ, պիր նէվի լէճամ վար իսթու կիւն տիւշիւնէ մէտի, Էսթիւնտէրի գաւ վէթլու վէ զէնկին պիր գալ տաթմէրի կէօր տիւ, լըքին իշին սօնուստն նէրէ լէրէ վարաճաղըլ գալման կէօրէմէ տիր:

Սահմանադրութիւնա ֆէնմսէօյ լէմէյէ ճէտարէթ իլլէսէ ու հէթ թաւ քաֆիտան զուհուրա կէլէճէր գըլ ու զալլէրի, թապիլի պիր պիւսնադարի իլլէ կէօրէպիլլիկինտէն, նիլէթիլնէ պաշտապիր սուրէթ վիլլէրէր, քէն պուլ Սահմանադրութիւնա ճանտան տաթ կէօրէթիլի հալանէ, ճիլ

վիլլէր եօլարընտա սաթարադ, Էստ օրտա պալմա վալուս, ճանրես գաւա իլլէլիլէ ճէտարէթ իլլէտիր:

Վէ Սահմանադրութիւնա գաւար ու գըլլէթիլի պիւլիւք րի շիւք պիլլէ միշ օրտա զուստն, նիլէթիլնի իլլէրու կէօրէթիլլէր իշին, միլէթի իլլէթի թապիլմ իլլէթի ճալիլ կէօրտիւ, վէ սալըտա չօլլուզա իլլէթար իտէրէր, սօֆուլար, ճահիլլէր, վէ զալմէն քին ու զարադ սաթիլի պուլաճանլարա րիլլէթ օլուս, Խաաթալլար իսթիլլէ պիր կիւրուս քէլաա իլլէտի, վէ պուլտան տախի թապիլլաթիլլէ, կէ րուտէ գալաճարա, եալտա Սահմանադրութիւն տաթլարընտ, Իստա արէալար թէմիլլէ օլուսմադ իճապ իլլէտիր:

Սրբազան Պատրիարք Հայր, իլլէ րուսյա լայրիլլա կէօրէմէտիլլէտէն, Լըուսալլէմ, մէսէլի սիւստ տախի, Էսիլ զէմանլար կիլի, պիր գալ Վ միսնալի պիլա գալ Էստաֆ եալտա տիլլէր Վիլլալաթ իլլէ, նէ ֆանիլլէթ ու Էֆրէալարըլ ճէնրէլլէթտէ տիր, վէ գանլի թարաֆ զալլէպէ իսթէր ի սէ, Էնիլլէն թարաֆ գօրգուսուստան սթուս օլուս, Էմիլ միւսալէ հա հա սըլ օլուր գըլաա իլլէտի, հալ պաթ քի, շիմօնի հալաճ շիմօնի սու, շիմօնի տաթմէր, վէ շիմօնի ապըլար Էվ լէրիլլէր կիլի օլմալա, իլլա շիմօնի միլլէթ Վալմա զիկուս թանըր, մէզ հէպէթ վէ միլլէթիմէ մուգաւտտէմէ լէրիլլա իւզրէ, վէ քէնտի րէլի իլլէ Պատրիարք թանըր քէնտի րէլի իլլէ, Լիլրա, Իշլան չօգարարձու վէ սա յիլլէթի թանըր, իլլի, խալիտա, ալ գաթէր վէ ուստ միսանէր օլուր իսթ, վէ մալ զալլիլի կէօրտալլէ սերպէսթ ճէ րէտա իսթէր, Վէ պուլտանտա գաթիլապար, շիմօնի վէ շիմօնալէն սօնրա, միլլէթիմէ մէսէլլէր, պիր գալ րիշի պիլլիկինտէ գալաճալլալ, Էր քէսին րէլիլնէ թապիլ պուլուստ ճալլէտան, ապիմա իլլէթիլալ վէ Էմիլ պապիլլէթ Էհէմիլլէթալն օլու ճալ օրը:

Եւտաթիլլէ տիլգաթա շայան շաւարըլ արըրի, շիմօնի միլլէթիմիզ տէ Էնվաթ զալլէթալար պուլուստալ, հէր պիր ֆայիտէ ու զարարըլ, հէր տաթմ միլլէթիլլէ խապէր վէրմէր տէտիր, շիմօնի Էվլէլլէր կիլի, ալ զիմ պիր միլլէթիլն րէլի, տէօրթ զալլէ քաթ, վէ տէօրթտէ պիլիլ իլլէտէ կիլլէնէմէզ, շիմօնի հէր քէս օլու յուս կալաճալ պիլլիկինտէն, պիր թալըլմ կիլլի ճիլլիլլէ րուհալլալարըն ալ օլլէտիլլէրիլնէ քէօրթէ օրիւնէ ալ տանըլ իման կէթիլլէտիլլէն պաշ գա, զալլըլլալ ճէ վալլար տախի եա զալլիլլէր, նիլէթիլլէ շիմօնի հէր քէս

ինսանարը, հէր տալմէքէնտի հաւ գաւա թանլար, միլլէթ զալլէթի կիւթմէրտէ, վէ միլլէթ խալիլլէրի նէ մալալլէ մէթէ հալըր պուլաւն մալալտէտիր:

Տէֆալմէն սէօյլէրիլ, շիմօնի զալլէթա վարարը, զալլէթա տիլմէր ու մալմաւն տէտի տէմէրալ, ումա մալմէր հէրթիսին րէլի սօրուլ մէթալ, վէ հէրթիսին րէլի սօրուլ մալ տիլմէր տախի, Սահմանադրութիւն մարիֆէթիլլէ իճալլէ կէլլէպէ լէճէկինտէն, Սահմանադրութիւն նաւն ալքէմիլա թալանմալ իլլէն վէսիլլէր սալալըլ, ալլէզէպէ պիր ալլէթ իտէրէր, սալմէթ պիր շալլէ կիւրիւլթիւսիլլէ, միլլէթի իլլէթ թալալմ իլլէթ, սուրէթիլ զահիլլէ տէ տէսթթլուզ, վէ պալմանէն իսթ ճիլլիլլէթալն պաշտապիր շէս ալլէ տիր:

Շուստ տախի ուսու թալալլալ պէլան իլլէթիլլէ քի, քուէարկութիւն հիլ պիր վալթաա, մէզէպէ մալ զալլիլ օլմալա, շիւնքի, մէզէպէ նիլլէ վէ նիլլէ միւլալթալ վէ մէսէլէ տիլալ Սիւսլար վէ խալլալ մարիֆէթիլլէ թէմիլլէ օլուսմալ շար, վէ պիր մաստէ իւզէրիլնէ թէճէմիլ ի տալ, միւլալթալման սօնրա, գարարը իլլին Էքէրիլլէթիլլէ տալ սօլ մալ, քուէարկութիւնտան պաշտալ պիր շէս օլմալալլալ գաթիլալար, շաւ մալ հաստէնալթ տախի վար ալլէ քի, ինթիլաալ խաւստ սուստա կիլլէ լէ գաւա իլլէ գարար վէրմէր կիլլի, իլլ պիր հալգանիլլէթ օլմալալ, վէ րա, տիլլէր սուրէթտէ րէլ սօրուլ մալտէ, իլլա րուհանիլլէ պէլլին տէ, հէր հալտէ իհմիլալ, խաթըլ վէ գօրգու Էքիլ օլմալալալալ ալալ իլլէթալ օլուսմալալ:

Պալլալ իլլէճէս Էէֆա - Իշիլլիլլէ նէ զալլէն, հալալ րի Սալարէթ քէնալիտէ, Սրբազան Պատրիարք Հայր հալլէթիլլէ թալ րաֆընտան, միլլէթիմիզ ալլէթիլլէն շաւ իսթ վալմ իլլէթալ օլան ուլլուս ուս զուգըլլըն, պիր գալ կիւնէ գաւ տար թէմիլլէ քէլլէր օլմալալալ սալ ու հիլմէթ պիրլէ, միլլէտէր օլաւ ճալլէ թէալաւ օլուսմալ իսթտէ Էալլէր քի, սուրէթիլ զահիլլէտէ մալ զալլիլ զուհուրէ կէլլէթալ պիր լէք րա, Էկէր սէհիլալ Էօգ խաւս տիւնքի կիւն Վալալիլ իլլալլէն իլլաւալալալ Պ Սահմանալ պիր ի ֆալտէ զըմալալ Սրբազան Հայրիլլէնալ նընտ կիլլէթ իլլէթիլլէ, քէրթիլլէ զալլըլլալ, Էանընտ քիլմէ վալլ ֆիլալլ տէլալ իլլէրու պալալալալալ թալհիլ օլուսարալ, կէրիլ շէթիլլէ լէ մէճալալ օլմալ շալլէր:

